ÚVOD K POROZUMĚNÍ KORÁNU

Syed Abul A'la Maudoodi

MUSLIMSKÁ OBEC V PRAZE
2013

© MUSLIMSKÁ OBEC V PRAZE
Translation © Robert Hýsek
ISBN 978-80-87636-00-8

OBSAH

KAPITOLA I.	**5**
KAPITOLA II.	**7**
KAPITOLA III.	**7**
KAPITOLA IV.	**11**
KAPITOLA V.	**17**
KAPITOLA VI.	**22**
KAPITOLA VII.	**25**
KAPITOLA VIII.	**29**
KAPITOLA IX.	**31**
KAPITOLA X.	**33**
KAPITOLA XI.	**36**

Toto Písmo, o němž pochyby není, je vedením pro bohabojné, kteří v nepoznatelné věří, modlitbu dodržují a z toho, co jsme jim uštědřili, rozdávají, kteří věří v to, co bylo sesláno tobě, i v to, co bylo sesláno před tebou, a pevně jsou o životě budoucím přesvědčeni: ti Pánem svým jsou správně vedení a ti budou blažení.

Korán, súra 2, verše 2-5

Tento úvod k porozumění Koránu byl napsán ze dvou důvodů. Za prvé jsem chtěl čtenáře obeznámit s jistými fakty, jež by měli chápat od samotného počátku, aby jejich porozumění Koránu nebylo povrchní. Za druhé jsem chtěl zodpovědět palčivé otázky, jež si čtenáři při studiu Koránu běžně kladou.

KAPITOLA I.

Uvykli jsme si číst knihy, ve kterých jsou informace, ideje a argumenty podávány zcela systematicky a souvisle. Takže jakmile se pustíme do četby Koránu, očekáváme, že i tato kniha bude mít jednoznačné téma, že toto téma bude od počátku jasně formulováno a že celá kniha bude úhledně rozdělena do oddílů a kapitol, po nichž bude logicky následovat diskuse. Stejně tak očekáváme, že se nám zde dostane systematických pokynů a vedení pro každý jednotlivý aspekt lidského života.

Avšak jakmile otevřeme Korán, zjistíme, že se jedná o nezvyklý, nám zcela neznámý literární žánr. Všimneme si, že obsahuje pravidla týkající se víry a chování, mravní zásady, právní předpisy, rozličná nabádání a napomenutí, odsouzení hříšníků, varování těm, kdo popírají Pravdu, radostné zprávy i slova útěchy a povzbuzení pro ty, kdo trpí kvůli Alláhovi, argumenty a důkazy na podporu Jeho hlavního poselství, odkazy na příběhy z dávné minulosti a na Alláhova znamení, jež jsou ve vesmíru

k vidění. Tato nesčetná témata se navíc střídají bez jakéhokoli zjevného systému; na rozdíl od knih, na něž jsme zvyklí, se Korán ke stejným tématům často vrací, jen formulace bývají jiné.

Čtenáře rovněž překvapí náhlé změny tématu. Posluchačstvo a vypravěč se neustále mění, jelikož poselství se vztahuje tu k jedné, tu k jiné skupině lidí. Korán není rozdělen na kapitoly a oddíly, jak je to jinde běžné. Stejně tak i pojetí jednotlivých témat se liší. Pokud je nastoleno historické téma, není podáno způsobem obvyklým v historické literatuře. Při diskusích nad filozofickými či metafyzickými otázkami postrádáme známé výrazy a pojmy z formální logiky a filozofie. Kulturní a politické záležitosti či otázky související se sociálními a ekonomickými aspekty lidského soužití jsou projednávány značně odlišným způsobem než v publikacích z oblasti společenských věd. Právní ustanovení a nařízení jsou vysvětleny jasně, ale zcela jinak než v konvenčních právních řádech. Jakmile narazíme na nějakou etickou zásadu, zjistíme, že se její podání naprosto liší od čehokoli, co lze dohledat v literatuře zabývající se etikou.

Čtenáři, který má jistou představu o tom, jak má vypadat kniha, to vše může připadat natolik cizí a matoucí, že získá dojem, že Korán je neuspořádaným, nesouvislým a nesystematickým dílem, skládajícím se z nesourodého slepence náhodně poskládaných komentářů různé délky. Právě na tom různí kritici často zakládají svou negativní kritiku, zatímco ti smířlivěji naladění se uchylují k všelijakým nepřirozeným vysvětlením anebo docházejí k závěru, že Korán sestává z nesouvisejících pasáží a tudíž je otevřený všem možným interpretacím, dokonce i takovým, jež jsou v naprostém rozporu se záměrem Stvořitele, který nám zjevil Svou Knihu.

KAPITOLA II.

Co je tedy Korán za knihu? Jak byl zjeven? Proč je uspořádán tak, jak je uspořádán? O čem pojednává? Jaký je jeho skutečný účel? Co je ústředním motivem, s nímž se úzce pojí další rozmanitá témata? Jakými argumenty a jakou formou objasňuje své hlavní téma? Pokud na tyto a podobné otázky dokážeme nabídnout jasné a jednoznačné odpovědi, vyhneme se nebezpečným nástrahám a budeme moci lépe pochopit a reflektovat smysl a účel koránských veršů. Pokud začneme studovat Korán s očekáváním, že jde o náboženskou knihu, stěží si v tom uděláme jasno, protože naše pojetí toho, co je náboženství a co je kniha, je omezeno našimi zkušenostmi. Proto potřebujeme být předem informováni, že jde o jedinečnou Knihu, a to jak z hlediska kompozice, tak i námětu, obsahu a uspořádání. Měli bychom k ní přistoupit s vědomím, že naše zažité pojetí knihy, vycházející z předchozí četby, může být, pokud jde o hlubší porozumění Koránu, spíše překážkou. Měli bychom si být vědomi toho, že prvním krokem k pochopení Koránu je zbavení se všech předsudků a zafixovaných představ.

KAPITOLA III.

Student Koránu by měl od začátku chápat základní teze, jež Korán přináší. Ať už se rozhodne věřit v jeho učení nebo ne, musí za výchozí bod svého studia přijmout jisté základní výroky obsažené v Koránu a vyslovené mužem, jemuž byl Korán zjeven, prorokem Muhammadem (nechť ho Alláh pochválí a ochrání)[1] Tato tvrzení zní následovně:

1 Muslimové tato slova zmiňují za jménem proroka jako výraz úcty a vděku. Vyslovují je většinou přímo v arabštině, kde zní „salla lláhu ‘alajhi wa sallam“. V této publikaci budou dále vyjádřena ve zkratce jako ﷺ.

1. Pán stvoření, Stvořitel a Vládce celého vesmíru stvořil člověka na Zemi (což je pouhý díl Jeho nekonečné říše) a obdaroval ho schopností poznávat, zajímat se a chápat, schopností rozlišovat mezi dobrem a zlem, svobodou volby a rozhodnutí a schopností naplnit svůj skrytý potenciál. V krátkosti řečeno dal Alláh člověku jistou samostatnost a určil ho Svým místodržitelem na Zemi.

2. Ačkoli se člověk stal místodržitelem na Zemi, Alláh mu dal jasně najevo, že jen On sám je Pánem a Vládcem člověka a že je i Pánem a Vládcem celého vesmíru. Člověku bylo dáno na vědomí, že se nemá považovat za nezávislou bytost a že pouze Alláh je oprávněn vyžadovat naprostou poslušnost, službu a uctívání. Člověku bylo objasněno, že život na tomto světě, kam byl umístěn a kde obdržel jistou vážnost a autoritu, je ve skutečnosti jen dočasný a je zamýšlen jako jeho zkouška, a že na konci tohoto pozemského života se člověk musí navrátit k Alláhovi, jenž ho bude soudit podle jeho skutků a tak určí, kdo uspěl a kdo ne.

Správnou cestou pro člověka je považovat Alláha za svého jediného Vládce a jediný objekt uctívání a zbožňování, následovat vedení zjevené Alláhem, jednat na tomto světě s vědomím, že pozemský život je jen obdobím zkoušky, a upírat zrak k hlavnímu cíli – a tím je obstát při Alláhově posledním soudu. Každá jiná cesta je špatná.

Z Koránu se rovněž člověk dozví, že pokud se rozhodne přijmout správnou cestu – a v této volbě má volnost – zažije na tomto světě vnitřní klid a spokojenost a po návratu k Alláhovi mu bude k životu přiděleno místo věčné blaženosti a štěstí, jemuž se říká Ráj. Pokud člověk zvolí jinou cestu – ačkoli má svobodnou vůli se takto rozhodnout – zakusí negativní důsledky, jimiž jsou zkaženost a chaos v životě na tomto světě,

a poté, jakmile překročí hranice současného světa a vstoupí na Onen svět, bude odsouzen k věčnému smutku a utrpení.

3. Po tomto vysvětlení Pán všech světů umístil člověka na Zemi a sdělil Adamovi a Evě, prvním lidským bytostem zde žijícím, jakého vedení by se se svými potomky měli držet. Tyto první lidské bytosti se nezrodily ve stavu nevědomosti a v temnotě. Naopak započaly svůj život v plném světle Alláhova vedení. Byly důvěrně obeznámeny s pravdou a seznámeny se Zákonem, jenž měly dodržovat. Jejich život spočíval v poslušnosti vůči Alláhovi (tj. v islámu) a své děti učily žít v poslušnosti k Němu (tj. jako muslimové).

V průběhu času se však lidé postupně odklonili od této správné cesty a dostali se na scestí. Svou nedbalostí a lhostejností způsobili, že přišli o správné vedení, které někdy ze zlé vůle dokonce záměrně překrucovali. K Alláhovi přidružovali řadu lidských i nelidských bytostí, skutečných i imaginárních, a uctívali je jako božstva. Alláhem dané poznání pravdy (tj. *al-ʿilm* v terminologii Koránu) kontaminovali nejrůznějšími výmysly, pověrami a filozofickými koncepcemi, čímž dali vzniknout nejrůznějším náboženským směrům. Ignorovali a překroutili zdravé a spravedlivé principy individuální morálky a kolektivního chování (tj. *šarí'a* v koránské terminologii) a na základě svých tužeb a předsudků si vytvořili vlastní zákony. Výsledkem bylo, že svět zaplavilo bezpráví a nespravedlnost.

4. Vzhledem k dané míře svobody, jež byla člověku dána, Alláh nehodlá uplatňovat Svou neomezenou moc a nutit člověka k počestnosti. Rovněž by to nebylo v souladu s tím, že Alláh dal lidem lhůtu, dokdy mají prokázat svou hodnotu, jinak jim v případě, že projeví vzpurnost, přivodí zkázu. Navíc se Alláh od počátku stvoření

zavázal, že po celou dobu, jež je člověku na tomto světě vyměřena, ho bude vést a toto vedení bude poskytnuto s ohledem na danou míru svobody a schopností člověka. Pro naplnění tohoto závazku se Alláh rozhodl pověřit vybrané lidské bytosti s vynikající vírou, které žily tak, aby Jej potěšily. Alláh si zvolil tyto lidi, aby se stali Jeho vyslanci. Předával jim Svá poselství, vyznamenal je důvěrnou znalostí reality, seznamoval je s opravdovými životními zákony a dal jim za úkol připomenout lidem původní cestu, ze které se odchýlili.[2]

5. Tito proroci byli posíláni k různým národům v průběhu celé historie. Všichni měli stejné náboženství, které bylo zjevované národům jako správná cesta. Všichni následovali stejné vedení, jímž byly zásady morálky a společného soužití předepsané člověku na samém počátku jeho existence. Všichni tito proroci měli totéž poslání – pozvat člověka k přijetí pravého náboženství a vytvořit spolu s těmi, kteří přijali jejich poselství, obec spojenou Alláhovými zákony, jež se bude snažit zavést dodržování těchto zákonů a zamezit jejich porušování. Všichni proroci dokázali chvályhodně naplnit toto poslání ještě za svých životů. Nicméně se vždy našlo mnoho lidí, kteří odmítli přijmout jejich vedení, a postupem času i ti, kteří ho přijali a odevzdali se do vůle Boží (tj. stali se muslimy),[3] sešli ze správné cesty nebo Alláhovo učení změnili a překroutili jej.

6. Nakonec Pán vesmíru seslal do Arábie Muhammada ﷺ a pověřil ho tímtéž poselstvím,

2 Tito lidé byli proroci a poslové Alláha. (pozn. editora)

3 Čili skupina lidí, která se zavázala řídit se pravým vedením od Alláha, jak bylo zjeveno Jeho prorokům. Zde není slovo „muslim“ použito ve smyslu následovníků posledního Alláhova posla Muhammada ﷺ, ale v širším smyslu, což znamená všechny, kdo se v různých obdobích, před i po příchodu posledního Proroka, zavázali žít v podřízení se Alláhovi. (pozn. editora)

kterým pověřil předchozí proroky. Tento poslední Alláhův prorok oslovil nejen lidi, kteří se hlásili ke starším poselstvím (a mezitím se od nich odchýlili), ale i zbytek lidstva. Posláním každého proroka bylo přizvat lidi ke správnému způsobu života, znovu jim vysvětlit, jak se nechat správně vést, a vytvořit obec věřících, kteří přijali a následovali vedení, jež mu bylo svěřeno. Taková komunita byla oddána dvojímu cíli, kterým bylo změnit vlastní životy, aby byly v souladu s Alláhovým vedením, a usilovat o reformu celého světa. Korán toto poslání a vedení shrnuje tak, jak bylo Alláhem zjeveno Muhammadovi ﷺ.

KAPITOLA IV.

Pokud budeme pamatovat na tato základní fakta ohledně Koránu, snadněji pochopíme jeho skutečný námět, ústřední téma a cíl, jehož chce dosáhnout. Vzhledem k tomu, že snahou Koránu je vysvětlit hlavní příčiny úspěchu či neúspěchu člověka, zabývá se především ČLOVĚKEM.

Jeho ústředním tématem je, že koncepce Boha, vesmíru a člověka, které mají původ v lidském omezeném poznání, jsou v rozporu se skutečností. Totéž platí o koncepcích, jež vznikly z lidského intelektuálního rozmaru nebo se vyvinuly z lidské posedlosti zvířecími touhami. Způsoby života spočívající na těchto klamných základech zároveň nejsou správné a mají na člověka zhoubný vliv. Podstatou pravého poznání je to, co Alláh zjevil člověku, když z něj učinil svého náměstka na Zemi. Proto způsob života, který je v souladu s realitou a vede k dobru pro lidi, charakterizujeme jako „správnou cestu“. Skutečným cílem Knihy je vyzývat lidi k následování správné cesty a osvětlit Alláhovo správné vedení, jež

často přišlo vniveč v důsledku lidské lhostejnosti a nedbalosti nebo bylo překrouceno ze zlé zvrácenosti.

Pokud studujeme Korán s vědomím těchto skutečností, je zjevné, že Korán se ani o píď neodchyluje od svého hlavního námětu, ústředního tématu a základního cíle. Každé jednotlivé téma vyskytující se v Koránu se vztahuje k ústřednímu tématu, stejně jako korálky různých velikostí a barev dohromady tvoří náhrdelník. Korán hovoří o struktuře nebes, země a člověka, popisuje znamení v různých vesmírných jevech, vypráví příběhy starších národů, kritizuje jejich mylná přesvědčení, špatnou morálku a skutky, objasňuje co je člověku skryté a pojednává o mnoha dalších věcech. To vše Korán činí, nikoli aby nás poučil ve fyzice, historii, filozofii či kterémkoli jiném odvětví vědy, ale aby nás zbavil mylných představ a také aby nám tyto skutečnosti ozřejmil.

Korán zdůrazňuje, že různé cesty, jimiž se lidé vydávají a jež nejsou v souladu se zjevenou pravdou, jsou ve své podstatě zrádné a plné škodlivých důsledků pro celé lidstvo. Vyzývá lidi, aby zanechali takového směřování a místo toho následovali cestu, která je v souladu s realitou a zároveň přináší nejlepší praktické výsledky. Proto Korán o všem hovoří pouze do té míry a takovým způsobem, nakolik je nezbytné pro účely, jimž chce posloužit. Korán si vystačí se základy, a tudíž opomíjí nepodstatné detaily. Takto je obsahově konzistentní a zabývá se jen svou výzvou.

Podobně platí, že není úplně možné ocenit styl Koránu, logiku řazení veršů či rozmanitost projednávaných témat, aniž bychom plně pochopili způsob, jakým byl zjeven.

Korán, jak jsme již poznamenali dříve, není kniha v tradičním smyslu slova. Alláh ho nesvěřil proroku Muhammadovi ﷺ najednou, ale

byl mu zjevován v průběhu 23 let, aby mohl postupně šířit Jeho poselství a vyzývat lidi, aby si osvojili přístup k životu, který bude v souladu s Jeho učením. Korán rovněž nepatří ke knihám, které by o svém tématu pojednávaly konvenčním způsobem. Ve srovnání s běžnými knihami má odlišné uspořádání a stejně tak je psán odlišným stylem. Tato Kniha byla lidem doručena tak, že Alláh vybral jednoho člověka v Mekce, aby Mu sloužil jako posel, a přikázal mu, aby šířil Jeho poselství a aby začal ve svém městě (v Mekce) a u svého kmene (Qurajšovci). V této počáteční fázi se instrukce omezovaly na to, co bylo nezbytné v tento konkrétní kritický okamžik mise. Převládala zejména tři témata:

1. Prorok ﷺ obdržel pokyny, jak by se měl připravit na toto velké poslání a jaké by měl pro splnění tohoto úkolu učinit kroky.

2. Byla mu zjevena hlavní fakta, která vyvracela v tehdejší společnosti velmi rozšířené mylné představy lidí.

3. Lidé byli nabádáni k tomu, aby si osvojili správný postoj k životu. Korán rovněž objasnil základní principy, jejichž dodržováním člověk může dosáhnout úspěchu a štěstí.

Tato raná zjevení, jak si to vyžadoval charakter jeho mise v rané fázi, většinou sestávala z krátkých veršů, vyjádřených neobyčejně vznosným a působivým jazykem a přizpůsobeným stylu, který vyhovoval vkusu a temperamentu lidí, jimž byly určeny a do jejichž srdcí měly proniknout. Rytmus, melodie a vitalita těchto veršů poutaly okamžitou pozornost a díky jejich ladnému stylu a kouzlu je lidé sami začali bezděčně recitovat.

Zatímco pravdy obsažené v těchto raných verších měly univerzální dosah, argumenty a příměry, jež je objasňovaly, vycházely z bezprostředního okolí, důvěrně známého prvním posluchačům. Obsahovaly narážky na jejich

dějiny a tradice a na viditelné stopy minulosti, jež se staly součástí jejich věrouky a morálního a společenského života v Arábii. To vše mělo za cíl podpořit vyznění, které tato poselství měla pro své přímé posluchače. Tato raná fáze trvala čtyři až pět let a během ní se objevily různé reakce na Prorokovo poselství:

1. Několik lidí vyslyšelo jeho výzvu a rozhodlo se z vlastní vůle připojit se ke vznikajícímu společenství muslimů a podřídit se tak vůli Alláhově.

2. Mnoho lidí reagovalo nepřátelsky, ať už z nevědomosti, samolibosti či nacionalizmu a lpění na způsobu života svých předků.

3. Prorokova výzva se však neomezila na Mekku či kmen Qurajšovců. Setkala se s příznivou odezvou i za hranicemi města a u ostatních kmenů.

Další fáze mise byla poznamenána urputným bojem islámských idejí s předislámskými názory, pocházejícími z tzv. období nevědomosti (*džáhilíja*).[4] Nejenže byli Mekkánci a Qurajšovci nakloněni tomu, aby si zachovali způsob života zděděný po předcích, navíc byli odhodláni potlačit nově vznikající hnutí silou. Při naplňování tohoto cíle se nezastavili před ničím. Uchylovali se k lživé propagandě, rozšiřovali pochybnosti a podezření a prostřednictvím nenápadných, zlovolných pomluv zasévali do lidských srdcí nedůvěru. Snažili se zabránit lidem v tom, aby naslouchali Prorokově poselství. S těmi, kdo přijali islám, zacházeli krutě

4 Termínem nevědomost (*džáhilíja*) autor označuje všechny světonázory a způsoby života, které se zakládají na odmítnutí či znevážení nebeského vedení, jež je lidem předáváno prostřednictvím proroků a Alláhových poslů, čili přístup, který vnímá lidský život – ať už jako celek nebo část – jako něco, co existuje nezávisle na pokynech zjevených Alláhem. Viz další spisy autora, zejména: *Islám a nevědomost.* Lahore, 1976 a *Krátké dějiny obrodných hnutí v islámu.* Vyd. 3. Lahore, 1976. (Pozn. ed.)

a nelidsky. Po několik let proti nim uplatňovali ekonomický i společenský bojkot a útlak z jejich strany dosáhl té míry, že nejprve dvě skupiny muslimů emigrovaly do Habeše a nakonec všichni muslimové přesídlili do Medíny.

Navzdory tomuto sílícímu odporu se islám nadále šířil. V Mekce prakticky nebyla rodina, jejíž člen by nepřijal islám. Zahořklost a agresivita nepřátel islámu byla hodně dána právě faktem, že jejich vlastní příbuzní – bratři, synovci, synové, dcery, švagři a tak dále – nejenže přijali islám, ale ještě ke všemu byli ochotni pro něj obětovat své životy. Tímto vzdorováním se tedy dostávali do konfliktu se svými nejbližšími a nejmilovanějšími. Navíc mnozí z těch, kdo opustili myšlení z období předislámské nevědomosti, patřili k předním členům společnosti. Po přijetí islámu začali natolik vynikat svou morální bezúhonností, pravdomluvností a čistotou charakteru, že nikdo nemohl pochybovat o tom, jak výjimečné je poselství, jež vede lidi k osvojení si takových vlastností.

Během Prorokova dlouhého a usilovného snažení ho Alláh nadále inspiroval zjeveními někdy hladce a přirozeně plynoucími jako řeka, jindy divokými jako povodeň a intenzivními jako prudký požár. Tato poselství ukazovala věřícím jejich základní povinnosti, vštěpovala jim smysl pro komunitu a sounáležitost, nabádala je ke zbožnosti, mravní dokonalosti a čistotě charakteru, učila je, jak kázat pravou víru a posilovala je na duchu přísliby úspěchu a Ráje na Onom světě. Vyzývala je také, aby se snažili na cestě Alláhově s trpělivostí, statečností a mravní silou a aby naplnili svá srdce takovým odhodláním a nadšením, že budou schopni přinést jakoukoli oběť, snášet jakékoli utrpení a překonat jakékoli protivenství.

Ti, kdo se uchýlili k odporu či sešli z pravé cesty nebo dali přednost lehkovážnosti a hříšnosti,

byli zároveň varováni tím, že jim byl připomenut tragický konec národů, s jejichž osudem byli obeznámeni. Prorok jim kladl na srdce, aby si brali poučení z ruin, které míjeli při každodenních pochůzkách. Skrze znamení, jež viděli na vlastní oči a jež byla součástí každodenního života, je upozorňoval na důkazy božské jedinečnosti a existence posmrtného života. S pomocí pádných argumentů, jež zasáhly srdce i mysli jeho posluchačů, vysvětloval, jaké jsou slabiny polyteismu, jak domýšlivý je člověk toužící po nezávislosti na Alláhovi, jak pošetilé je popírání posmrtného života i jak zvrácené je zaslepené lpění na tradicích předků bez ohledu na jejich správnost.

Navíc odstranil všechny pochybnosti, poskytl rozumnou odpověď na každou námitku, vyjasnil všechny zmatky a beze zbytku odhalil iracionalitu předislámské nevědomosti. To vše doprovodil varováním před hněvem Alláhovým. Připomenul lidem hrůzy Soudného dne a muka, jež je čekají v pekle. Odsoudil u lidí mravní zkaženost, nesprávné způsoby života, lpění na nevědomosti, odporování Pravdě a pronásledování věřících. Dále ve svém poselství vyjádřil základní principy mravnosti a kolektivního života, na nichž odjakživa spočívaly všechny zdravé civilizace těšící se Alláhovu souhlasu.

Tato fáze se odvíjela v několika stadiích. V každém stadiu nabylo zvěstování poselství větších proporcí, jelikož usilování na cestě islámu se střetávalo s čím dál větším a intenzivnějším odporem a věřící se setkávali s lidmi rozličných názorů a přesvědčení. Všechny tyto faktory ovlivnily množství témat pojednávaných v poselstvích zjevených během tohoto období. Takto v krátkosti vypadala situace na pozadí vzniku mekkánských *súr* Koránu.

KAPITOLA V.

Snaha prvních muslimů o upevňování islámských myšlenek v Mekce trvala třináct let. V Medíně pak islám získal útočiště, v němž se soustředili jeho stoupenci a jeho moc. Prorokova mise tímto vstoupila do třetí fáze.

Během této fáze se drasticky změnily okolnosti. Muslimská komunita s úspěchem vybudovala plnoprávný stát. Jeho zrod byl poznamenán zdlouhavým ozbrojeným konfliktem se stoupenci starých pořádků z dob předislámské Arábie. Komunita se rovněž potkávala s následovníky předchozích proroků, tj. židy a křesťany. Další problém byl, že k muslimské komunitě se začali přidávat pokrytci, a také jejich úkladům bylo nutno vzdorovat. Po střetech, které trvaly celé desetiletí, muslimové dosáhli značného úspěchu, jelikož se celý Arabský poloostrov ocitl pod jejich nadvládou a tím se otevřel prostor pro sdělení jejich poselství světu. I tato fáze, stejně jako předešlá, měla několik různých stadií, z nichž každé mělo své specifické problémy a požadavky.

V kontextu těchto problémů zjevování poselství proroku Muhammadovi ﷺ pokračovalo. Někdy mělo podobu plamenných projevů, jindy je zase charakterizovala majestátnost a vznešenost velkolepých prohlášení a výnosů. Občas bylo zjevení laděno jako instrukce od učitele, jindy se stylově podobala kázáním reformátora. Tato poselství vysvětlovala, jak založit zdravou společnost, stát a civilizaci a na jakých principech by se měly zakládat různé aspekty lidského života.

Rovněž se zabývala tématy přímo se vztahujícími ke specifickým problémům, jimž muslimové čelili. Například bylo vysvětleno, jak by měli zacházet s pokrytci (kteří škodili muslimské komunitě zevnitř) a s nemuslimy, kteří žili

pod ochranou muslimské společnosti. Jak by se měli chovat k lidem Knihy? Jaké zacházení si zasloužili ti, s nimiž byli muslimové ve válce, a jak by měli jednat s těmi, s nimiž je vázaly úmluvy a dohody? Jak se mají věřící jako komunita připravit ke splnění závazků, coby místodržitelé Pána všech světů? Korán vedl muslimy v těchto a podobných otázkách, poučoval je a vzdělával, upozorňoval je na jejich slabosti, nabádal je, ať na cestě Alláhově riskují své životy i majetek, vyučoval je mravnímu kódu, jenž by měli dodržovat za všech životních okolností – v časech vítězství i porážky, pohody i neklidu, přízně i nepřízně, v dobách míru a bezpečí i v dobách nebezpečí a ohrožení.

Stručně řečeno byli cvičeni k tomu, aby dokázali pokračovat v Prorokově misi s cílem dále nést poselství islámu a zavést do lidského života změny. Korán se rovněž vyslovoval k těm, kdo žili vně islámu, čili k lidem Knihy, pokrytcům, nevěřícím, polyteistům. Ke každé skupině přistupoval z hlediska jejích specifických okolností a postojů. Občas je Korán přizval k pravé víře něžnými, laskavými slovy, při jiných příležitostech je káral a přísně napomínal. Také je varoval před trestem Alláhovým, jenž jim hrozil. Pokoušel se je přimět k tomu, aby brali v potaz historické události, jež skýtaly poučení. Zkrátka díky němu lidé neměli rozumný důvod, proč odmítat Prorokovo poselství.

Takto v krátkosti vypadalo pozadí medínských *súr* Koránu.

Nyní jsme si ozřejmili, že zjevování Koránu započalo a šlo ruku v ruce s kázáním poselství. Toto poselství prošlo mnoha fázemi a od samého počátku, po dobu třiadvaceti let, čelilo nejrůznějším situacím. Jednotlivé části Koránu byly zjevovány krok za krokem s ohledem na rozmanité a proměnlivé potřeby a požadavky muslimské obce během všech těchto fází. Proto

nemůže mít soudržnost a systematičnost, kterou bychom očekávali například u doktorské disertace. Navíc je fakt, že některé fragmenty Koránu, jež byly zjevovány v souladu s rozvojem muslimské obce, nebyly publikovány v písemné podobě, ale šířily se ústně. Jejich forma proto odpovídá potřebám řečnického stylu a nemá vlastnosti literární kompozice.

Nezapomeňme, že tyto projevy byly přednášeny někým, jehož úkolem bylo oslovit zároveň mysl, srdce i emoce lidí s odlišnou duševní úrovní a temperamentem. Prorok ﷺ musel změnit lidské myšlení, probudit v lidech bouři ušlechtilých emocí, aby ho podpořili na cestě Alláhově, přesvědčit své společníky a inspirovat je k oddanosti, horlivosti a touze zlepšit a změnit své životy. Musel pozvednout jejich morálku a posílit jejich odhodlání, z nepřátel učinit přátele a z protivníků obdivovatele, musel odzbrojit ty, kdo se stavěli proti jeho poselství, a ukázat jim, že jejich postoj je morálně neobhajitelný. Musel zkrátka provést všechno, co bylo potřeba k tomu, aby svou misi dovedl ke zdárnému konci. Slova zjevená ve shodě s potřebami islámského poselství a muslimské obce měla nevyhnutelně jiný styl než profesionální přednáška.

Tím se vysvětluje i opakování témat, na která narážíme v Koránu. Zájmy islámského poselství a muslimů vyžadovaly, aby byl v konkrétní fázi kladen důraz na témata, jež patřila k té které fázi, a aby se k určitým tématům přistoupilo až později. Výsledkem je, že jistá témata bylo zapotřebí zdůrazňovat po dobu několika měsíců i let. Na druhé straně by se neutuchající opakování vedené týmž způsobem brzy stalo vyčerpávajícím. Proto kdykoli se opakuje nějaké téma, je pro jistotu vyjádřeno jinými termíny, novou formou a se stylistickými obměnami, aby si tyto vysvětlované ideje a kréda našly cestu do srdcí lidí.

Zároveň bylo nezbytné, aby si tato základní kréda a principy, na nichž je poselství islámu založeno, lidé neustále osvěžovali, a právě kvůli této nutnosti byly neustále opakovány v průběhu všech fází Prorokovy mise. Z toho důvodu se určité základní islámské pojmy ohledně jedinečnosti Alláha a Jeho přívlastků, ohledně Onoho světa, ohledně lidské odpovědnosti, odměny a trestu, ohledně proroctví a víry ve zjevená Písma, ohledně základních morálních vlastností, jako jsou zbožnost, trpělivost, důvěra v Alláha a podobně, opakují v celém Koránu. Pokud by se tyto ideje vytratily ze srdcí a myslí lidí, obec muslimů by se nemohla vyvíjet ve správném duchu.

Když se nad tím zamyslíme, uvědomíme si také, proč Prorok ﷺ neuspořádal Korán v pořadí, v jakém byl zjeven. Jak jsme již poznamenali, kontextem, v jehož rámci byl Korán v průběhu třiadvaceti let zjevován, byla Prorokova mise a jím vyvolané hnutí, a všechna zjevení korespondují s různými fázemi jejich vývoje. Je tedy evidentní, že v okamžiku, kdy byla Prorokova mise završena, chronologické pořadí různých částí Koránu – zjevených v souladu s rozvojem Prorokovy mise – nemohlo být vzhledem k odlišné situaci vhodné. Nyní bylo zapotřebí jiné uspořádání, uzpůsobené změněné situaci v důsledku dokončení mise.

V prvopočátku bylo Prorokovo poselství určeno lidem, kteří neměli o islámu ponětí. Jejich výuka musela začít u těch nejelementárnějších pojmů. Jakmile byla mise završena, Korán získal pro ty, kdo se rozhodli uvěřit v Proroka ﷺ, naprostou přesvědčivost. Díky této víře se stali novou náboženskou komunitou – *muslimskou ummou*. A nejen to, navíc přejali odpovědnost za pokračování v Prorokově misi, kterou jim zanechal, v dokonalé podobě, ať už z teoretického či praktického hlediska. Verše Koránu už

nemusely být uspořádány v chronologickém pořadí. Kontext se změnil a tudíž pokračovatelé v Prorokově misi potřebovali být informováni o svých povinnostech a pravých principech a zákonech, jimiž se chtěli v životě řídit. Rovněž museli být varováni před odchylkami od víry a chybami, které se objevily mezi následovníky předchozích proroků. To vše bylo nezbytné, aby byli muslimové připraveni vyjít ze svého útočiště a nabídnout světlo Alláhova vedení světu zahalenému temnotou.

Soustředit všechny verše týkající se specifického tématu na jedno místo by bylo vyloženě proti duchu Koránu, protože podstata Koránu vyžaduje, aby čtenář našel poselství zjevená během medínského období promíchaná s verši z mekkánského období a naopak. Je důležité, aby se rané promluvy nacházely vedle promluv z pozdějšího období Prorokova života. Tato kombinace instrukcí z různých období nám umožňuje vnímat islám z celkové a celistvé perspektivy a zároveň funguje jako pojistka proti nevyváženosti. Dlužno dodat, že chronologické řazení Koránu by mělo smysl pro pozdější generace pouze v případě, že by bylo doprovázeno vysvětlivkami, a ty by musely být chápány jako neoddělitelné dodatky Koránu. To by však nebylo v souladu s Alláhovým záměrem, když zjevil Korán, jelikož hlavním účelem jeho zjevení je, že všechny lidské bytosti – děti, mládež, dospělí i staří lidé, muži i ženy, obyvatelé měst i vesnic, laici i odborníci – budou mít k dispozici Alláhovo vedení v kombinované podobě a prozíravě pojištěné proti zkreslení. Toto opatření mělo za cíl umožnit lidem s různou mírou inteligence a chápavosti, aby věděli, co po nich Alláh vyžaduje. Takový účel by nebyl naplněn, kdyby byl čtenář nucen spolu s verši Alláhovy Knihy slavnostně recitovat i detailní historické poznámky a vysvětlivky.

Ti, kdo nesouhlasí se současným uspořádáním Koránu, patrně nepochopili jeho pravý účel. Občas jako by se vyloženě nacházeli pod vlivem iluze, že byl zjeven pouze ku prospěchu studentů historie a sociologie!

KAPITOLA VI.

Současné uspořádání Koránu není dílem pozdějších generací, nýbrž bylo provedeno přímo Prorokem ﷺ pod Alláhovým dohledem. Kdykoli mu byla zjevena nějaká část Koránu, Prorok povolal písaře, pečlivě jim nadiktoval její znění a poučil je, kam má být vložena ve vztahu k ostatním *súrám*. Prorok ﷺ dodržoval při recitaci během rituální modlitby i při jiných příležitostech neustále totéž pořadí kapitol a veršů, a ani jeho společníci to nedělali jinak, když se učili Korán nazpaměť. Je tedy historicky dokázáno, že sbírání koránských veršů skončilo dne, kdy ustala zjevení. Stvořitel zodpovědný za jeho zjevení zároveň zařídil jeho uspořádání. Ten, jehož srdce se stalo nádobou pro verše Koránu, byl také zodpovědný za to, v jakém pořadí budou uspořádány. Byla to příliš důležitá a příliš choulostivá záležitost, než aby se do toho odvážil pustit kdokoli jiný.

Jelikož modlitby byly od počátku Prorokovy mise základní povinností muslimů[5] a jelikož recitace Koránu byla závaznou součástí těchto modliteb, s tím, jak byl Korán zjevován, si ho muslimové průběžně ukládali do paměti. Takže jakmile byl zjeven fragment Koránu, okamžitě si ho zapamatoval někdo ze společníků. Proto nebylo uchování Koránu závislé pouze na tom, zda jsou verše zapsány na palmové listy, kusy

5 Měli bychom poznamenat, že zatímco pět každodenních modliteb se stalo povinností až několik let poté, co byl Muhammad ﷺ ustaven prorokem, modlitba byla povinná od samého počátku. V dějinách islámu neexistoval moment, kdy by modlitby jako takové nebyly povinné.

kostí, kůži a kousky pergamenu – což byly materiály, na něž Prorokovi písaři zapisovali koránské verše. Místo toho byly zapisovány rovnou do lidských srdcí, do desítek, pak do stovek, tisíců a statisíců srdcí, a to okamžitě poté, co byly zjeveny, aby satan neměl příležitost pozměnit ani jediné slůvko.

Když po Prorokově smrti zachvátila Arábii vlna odpadlictví a společníci museli vybojovat řadu krvavých bitev, aby tomu zamezili, mnoho společníků, kteří uměli Korán nazpaměť, zemřelo mučednickou smrtí. To vedlo ‘Umara k prohlášení, že by Korán měl být uchován nejen v ústní, ale i v písemné podobě. Řešení tohoto naléhavého úkolu svěřil do rukou Abú Bakra. Po chvilce váhání Abú Bakr souhlasil a sepsáním pověřil Zajda ibn Thábita al-Ansárího, jenž byl Prorokovým písařem.[6]

Bylo rozhodnuto, že postup bude takový, že se pokusí sesbírat všechny zapsané fragmenty Koránu zanechané po Prorokovi ﷺ a vlastněné společníky.[7] Jakmile s tím byli hotovi, požádali o pomoc ty, kdo uměli Korán nazpaměť. Aby se stal jakýkoli verš součástí koránského kodexu, musel být jednoznačně potvrzen třemi zdroji a splnit všechna kritéria verifikace. Takto byla vytvořena autentická verze Koránu. Byla svěřena do péče Prorokovy manželky Hafsy a lidem bylo dovoleno ji opisovat a používat jako srovnávací standard při opravách chyb, které při opisování Koránu mohly vzniknout.

V různých částech Arábie obývané nesčetnými kmeny existovalo velké množství různých

6 Rané dějiny Koránu viz Subhí al-Sálih, *Mabáhith fí ‘Ulúm al-Qur’án*, Bejrút, 1977, s. 65 ff. (Pozn. ed.)

7 Podle autentických tradicí několik společníků nechalo zapsat celý Korán či mnoho jeho pasáží už za života Proroka ﷺ. V tomto kontextu bývají zmiňováni zejména ‘Uthmán, ‘Alí, ‘Abdulláh ibn Mas‘úd, ‘Abdulláh ibn ‘Amr ibn al-‘Ás, Sálim z Hudhajfy, Mu‘ádh ibn Džabal, Ubajj ibn Ka‘b a Abú Zajd Qajs ibn al-Sakan.

nářečí. Korán byl zjeven v jazyce, jímž hovořil rod Qurajšovců z Mekky. Nicméně zpočátku lidé z jiných oblastí a jiných kmenů měli dovoleno recitovat ho s ohledem na vlastní nářečí a výrazivo, neboť jim to usnadňovalo recitaci a přitom nedocházelo k zásadnímu posunu významů. V průběhu času, v důsledku dobytí značné části světa mimo Arabský poloostrov, přijalo islám velké množství nearabských kmenů. Tento vývoj ovlivnil arabskou slovní zásobu a vynořily se obavy, že používání různých dialektů při recitaci Koránu by mohlo vést k vážným problémům. Například bylo možné, že když někdo uslyší Korán recitovaný v neznámém nářečí, obviní recitátora v domnění, že se snaží překroutit Slovo Alláhovo. Podobné rozdíly mezi nářečími by rovněž mohly někoho postupem času svádět ke změnám v Koránu. Nepřijatelná byla i představa, že by hybridizace arabštiny v důsledku míšení arabské a nearabské populace mohla vyústit v zavedení modifikací do textu Koránu, čímž by utrpěla na kráse Alláhova řeč. Po zvážení těchto rizik a po konzultaci s Prorokovými společníky ‘Uthmán rozhodl, že budou vydány kopie standardní edice připravené dříve na pokyn Abú Bakra a že publikace koránského textu v jakémkoli cizím nářečí bude zakázána.

Korán, který máme k dispozici dnes, přesně odpovídá vydání, které vzniklo na pokyn Abú Bakra a jehož kopie byly oficiálně poslány, jak nařídil ‘Uthmán, do různých měst a provincií. Několik kopií původní edice Koránu existuje dodnes. Každý, kdo má pochyby o autenticitě Koránu, si může pořídit Korán v kterémkoli knihkupectví, například v Západní Africe, a pak požádat *háfize* (tj. odborníka, jenž zná Korán nazpaměť), aby mu ho zpaměti recitoval, a pak srovnat obě verze, které potom může porovnat i se všemi výtisky, které byly

vydány během několika století po ‘Uthmánovi. Pokud najde jakýkoli rozpor, byť i v jediném písmenku nebo slabice, měl by o svém velkém objevu zpravit celý svět!

Ani ti největší skeptici nemají důvod pochybovat, že Korán, jak ho známe dnes, je identický s Koránem, který Muhammad ﷺ představil světu. Je to nezpochybnitelná, objektivní, historická skutečnost a v dějinách lidstva neexistuje nic, co by bylo podloženo tak nesmírně silnými a nezvratnými důkazy. Pochybovat o pravosti Koránu by bylo jako pochybovat o existenci Římské říše, indických Mogulů či Napoleona! Pochybnosti o takovýchto historických faktech jsou jasným projevem nevědomosti, nikoli známkou sečtělosti a vzdělanosti.

KAPITOLA VII.

Korán je kniha, k níž se z nesčetných důvodů obrací obrovské množství lidí. Je těžké poskytnout radu, která bude vhodná pro všechny. Čtenáři, kterým je tato Kniha určena, mají zájem ji pochopit do hloubky a najít v ní odpověď na problémy, s nimiž se v životě setkávají. Těmto lidem můžeme poskytnout několik doporučení a vysvětlení v naději, že jim napomůžou ve studiu Koránu.

Každý, kdo si opravdu přeje pochopit Korán, bez ohledu na to, jestli v něj věří, nebo ne, musí zbavit svou mysl, a to v maximální možné míře, všech předem vytvořených představ, předsudků a předpojatostí, aby se dokázal věnovat jeho studiu s otevřenou myslí. Kdo započne studium Koránu s hlavou plnou předsudků, nejspíš se mu tyto představy promítnou do textu. S takovým přístupem nelze studovat žádnou knihu, natož Korán, jenž svou pokladnici mouder nerad otevírá zaujatým čtenářům.

Těm, kdo se chtějí jen povrchně seznámit

s doktrínou Koránu, patrně stačí přečíst si ho jen jednou. Těm, kdo touží prozkoumat jeho hlubiny, nestačí ani několikeré přečtení. Tito lidé potřebují vracet se ke Koránu stále znova a znova a dělat si poznámky u všeho, co jim připadne důležité. Kdo je ochoten studovat Korán takovým způsobem, měl by si ho pro začátek přečíst alespoň dvakrát, aby si udělal obecnou představu, jaký systém přesvědčení a praktických rad vlastně nabízí. Během tohoto předběžného průzkumu by se měl pokusit vytvořit si celkovou představu a pochopit základní ideje v něm vyložené a systém života, který chce vybudovat na těchto idejích. Pokud v průběhu tohoto studia čtenáře cokoli znepokojí, měl by si danou věc poznamenat a pak trpělivě pokračovat ve studiu. Pravděpodobně časem přijde na to, že se všechno vysvětlí. (Jakmile je problém vyřešen, doporučujeme si ono řešení připsat k uvedenému problému.) Ze zkušenosti víme, že na problémy, jež nemáte vyřešené po prvním čtení Koránu, patrně naleznete odpověď při pečlivém druhém čtení.

Teprve po získání celkové perspektivy byste se měli pokusit o detailnější studium. Čtenáři se opět doporučuje písemně zaznamenávat rozličné aspekty koránského učení. Například by si měl povšimnout, jaký model člověka Korán považuje za chvályhodný a jaký zavrhuje. Není úplně od věci udělat si dva sloupečky, jeden nadepsat „chvályhodné vlastnosti“, druhý „zavrženíhodné vlastnosti“ a pak do obou sloupečků zapisovat všechny relevantní informace z Koránu. Jiným příkladem práce s Koránem je, když se čtenář rozhodne probádat, co podle Koránu vede k lidskému úspěchu a štěstí a co naopak vede k neúspěchu a záhubě. Efektivní metodou průzkumu opět bude, když si do dvou oddělených sloupců nazvaných „vedoucí k úspěchu“ a „vedoucí k neúspěchu“ čtenář

zapíše všechno, na co při četbě narazí. Úplně stejně by si měl čtenář dělat poznámky ohledně toho, co nás Korán učí v otázce víry a morálky, lidských práv a odpovědností, rodinného života a soužití v komunitě, ekonomického a politického života, práva a organizace společnosti, války a míru a tak podobně. Prostřednictvím těchto rozmanitých instrukcí by si pak měl učinit obrázek o tom, co nás Korán učí v každém jednotlivém aspektu lidského života. Poté by se měl pokusit o propojení těchto představ, aby dokázal pochopit celkovou koncepci života, jak nám ji předkládá Korán.

Dále platí, že každý, kdo si přeje do hloubky prostudovat koránský názor na každý jednotlivý životní problém, by se měl v prvé řadě seznámit se všemi podstatnými liniemi lidského myšlení ve vztahu k dotyčnému problému. Měl by si pročíst starověká i moderní díla na dané téma. Měl by si povšimnout všech nevyřešených dilemat, na něž lidské myšlení nenalezlo odpověď. Korán by pak měl studovat s vědomím těchto dilemat a ve snaze najít řešení, jež Korán nabízí. Z osobní zkušenosti opět víme, že každý, kdo studuje Korán tímto způsobem, najde řešení ve verších, které přečetl již nesčetněkrát, aniž by mu dříve přišlo na mysl, že mají jakoukoli souvislost s danou problematikou.

Nicméně bychom měli mít na paměti, že ducha Koránu naplno oceníme, až když se v praxi angažujeme v úsilí za naplnění jeho mise. Korán není kniha abstraktních teorií a chladných doktrín, které může pochopit čtenář usazený v pohodlném křesle, ani výlučně náboženská kniha jako ostatní náboženské knihy, jejichž tajemství lze pochopit na seminářích a v kazatelnách. Naopak jde o detailní plán a průvodce poselstvím, misí, hnutím. Jakmile byla tato Kniha zjevena, vyvedla mírného, laskavého člověka z jeho izolace a umístila ho na bojiště života,

aby vyzval svět, jenž sešel na scestí. Inspirovala ho k tomu, aby pozvedl hlas proti klamu a lži, a uvrhla ho do neradostného boje s hlasateli nevíry, neposlušnosti k Alláhovi, vzpurnosti a omylu. Jednoho po druhém nacházela ty, kdo měli čistou, šlechetnou duši, a shromažďovala je pod vlajkou Posla Alláhova. Kromě toho také rozzuřila ty, kdo měli sklony ke zlu, a dohnala je k vyhlášení války nositelům Pravdy.

Tato Kniha inspirovala a vedla velké hnutí, jež započalo tím, že jeden člověk kázal poselství, a trvalo celých třiadvacet let, dokud nebylo na zemi plně ustaveno Alláhovo království. V tomto dlouhém a srdcervoucím souboji Pravdy se lží tato Kniha neochvějně vedla své stoupence k vymýcení lži a posílení Pravdy a jejímu dosazení na trůn. Jak by tedy mohl někdo očekávat, že se dostane do srdce koránských pravd pouhou recitací veršů Koránu, aniž by alespoň vkročil na bojiště mezi vírou a nevírou, mezi islámem a nevědomostí? Aby člověk plně docenil Korán, musí přijmout tuto výzvu a začít zvát lidi k Alláhovi, přičemž mu Korán bude stálým průvodcem. A až tehdy člověk zažije na vlastní kůži, jaké to bylo v době jeho zjevení. Zakusí počáteční odmítnutí islámského poselství Mekkou a vytrvalé nepřátelství vedoucí až k hledání útočiště v Habeši i pokus o získání kladné odezvy z Tá'ifu, jenž končí krutou perzekucí nositelů koránského poselství. Prožije si tažení k Badru, Uhudu, Hunajnu a Tabúku. Pozná Abú Džahla a Abú Lahaba, pokrytce i židy, ty, kdo okamžitě reagují na toto poselství, i ty, jimž chybí mravní síla a vnímavost, a tudíž islám přijmou až později.

Bude to zkušenost nesrovnatelná s běžnými „mystickými zážitky". Osobně pro to razím termín „koránská mystická zkušenost". Jedním z rysů této „mystické zkušenosti" je, že v každé fázi téměř automaticky naleznete v Koránu

určité verše, jež vás povedou, jelikož byly zjeveny v podobné fázi šíření poselství a proto obsahují adekvátní vedení. Člověk zapojený do tohoto boje nemusí chápat všechny jazykové a gramatické nuance, možná mu uniknou i některé rafinovanější aspekty rétoriky a sémantiky Koránu, nicméně se nemůže stát, že by mu Korán nezjevil svého pravého ducha.

Podle téže zásady platí, že člověk nepochopí zákony, mravouku a ekonomické a politické principy, jež Korán ztělesňuje, stejně jako nedocení přínos Koránu v oblasti zákonů a pravidel, dokud se nepokusí je aplikovat ve svém vlastním životě. Proto platí, že jedinci, kterému se nepodaří převést koránské poučky do osobní praxe, se nepodaří ani pochopit tuto Knihu. Totéž lze říci o každém národu, který umožní institucím spravujícím jeho kolektivní soužití, aby fungovaly v rozporu s učením Koránu.

KAPITOLA VIII.

Je dobře známo, že Korán hlásá, že je schopen vést celé lidstvo. Student Koránu však zjistí, že je obecně adresován lidem žijícím v Arábii v době jeho zjevení. Ačkoli příležitostně Korán oslovuje i celé lidstvo, jeho obsah jako celek souvisí s vkusem, temperamentem, prostředím, dějinami, zvyky a obyčeji obyvatel Arábie. Po tomto zjištění si čtenář začne klást otázku, proč Kniha, která chce přivést celé lidstvo ke spáse, přikládá takovou důležitost určitým aspektům života konkrétních lidí a záležitostem náležejícím k určité době a klimatu. Nepochopení skutečné příčiny tohoto jevu může někoho přivést k přesvědčení, že tato Kniha byla původně určena pouze k reformaci Arabů dané doby a že až později jí lidé přisoudili zcela novou interpretaci, když prohlásili, že jejím cílem je vést lidstvo navěky věků.

Někdo by tuto námitku mohl vznést za jediným účelem, a to aby ventiloval své iracionální předsudky vůči islámu. Když však odhlédneme od těchto případů, můžeme odpovědět těm, jejichž kritické komentáře jsou motivovány touhou po lepším porozumění celé záležitosti. Posledně jmenovaným lze doporučit, aby Korán studovali pečlivě a označili si každou pasáž, kde se podle nich předkládá nějaká doktrína nebo koncepce či ustanovuje pravidlo chování, jež platí pouze pro Araby a je výlučně omezeno na specifika určitého regionu či doby. Pokud při oslovování lidí pocházejících z určité oblasti a určité doby a při pokusech o vyvrácení jejich polyteistických přesvědčení doprovázených argumenty sloužícími na podporu doktríny Alláhovy jedinečnosti Korán používá fakta, jež byla těmto lidem důvěrně známá, neznamená to přece, že toto poselství má smysl pouze pro tyto konkrétní lidi a toto konkrétní období.

Místo toho bychom měli uvážit, zdali tvrzení v Koránu vyvracející polyteistická přesvědčení tehdejších Arabů lze uplatnit i na jiné formy polyteismu v ostatních částech světa. Mohou být argumenty poskytnuté Koránem v této souvislosti použity k nápravě víry jiných polyteistů? Je koránská argumentace stavějící na jedinečnosti Alláhově, doplněná menšími adaptacemi, platná a dostatečně přesvědčivá pro každou dobu? Jsou-li odpovědi na tyto otázky kladné, není důvod, proč by takové univerzální učení mělo výlučně platit pro určitý národ a určitou dobu jenom proto, že původně bylo zaměřeno na tyto konkrétní lidi v tomto konkrétním období. Žádná filozofie, ideologie či doktrína nesestává z pouhých abstrakcí, aniž by neměla vztah k okolnostem, v nichž vznikla. A i kdyby takováto naprostá abstrakce byla možná, zůstala by na papíře a nemohla by mít žádný vliv na lidský život.

Navíc je fakt, že pokud si někdo přeje rozšířit jakékoli intelektuální, mravní či kulturní hnutí na mezinárodní úrovni, nemusí být nezbytně zahájeno na globální úrovni, a popravdě by to ani nebylo ku prospěchu věci. Jestliže někdo chce propagovat určité ideje, koncepce a principy jako pravý základ pro lidský život, měl by je začít horlivě kázat v zemi, kde toto poselství vzniklo, a před lidmi, s jejichž jazykem, temperamentem, obyčeji a zvyklostmi jsou autoři obeznámeni. Jedině tak se podaří transformovat životy lidí do praktického modelu pro toto poselství a tím upoutat ostatní národy, aby se pak inteligentní lidé ze všech koutů světa rovněž pokusili tomuto poselství porozumět a rozšířit ho ve své vlasti.

Časově omezené se liší od věčného stejně jako se zájmově omezená národnostní doktrína liší od univerzální pravdy tím, že prvně jmenované se buď snaží vyzdvihovat určitý národ a přisuzovat mu zvláštní privilegia nebo obsahuje ideje a principy, jež jsou pro daný národ tak životně důležité, že je ani v nejmenším nelze aplikovat na životní podmínky jiných národů. Oproti tomu univerzální doktrína je ochotná garantovat stejná práva a postavení všem a její principy jsou mezinárodní povahy v tom smyslu, že jsou aplikovatelné i na ostatní národy. Podobně i platnost doktrín, jež mají za cíl vypořádat se pouze s otázkami pomíjivé a povrchní povahy, je dočasná. Jestliže ten, kdo studuje Korán, toto všechno bere na zřetel, jak může dojít k závěru, že Korán má pouze omezený národnostní dosah a že jeho platnost je vázaná jen na určité období v dějinách?

KAPITOLA IX.

Ti, kdo se rozhodnou ke studiu Koránu, často vycházejí z předpokladu, že tato Kniha je, jak

zní obecné přesvědčení, podrobným kodexem sloužícím k našemu vedení. Jakmile se však pustí do četby, nepodaří se jim najít podrobná pravidla týkající se sociálního, politického a ekonomického soužití. Naopak si povšimnou, že Korán nespecifikuje podrobná pravidla ani v otázce nejčastějších témat, jako jsou *salát* (rituální modlitba) a *zakát* (očistná almužna). Znepokojení čtenáři si pak kladou otázku, v jakém smyslu může být Korán považován za kodex pravidel.

Toto znepokojení pramení z toho, že zapomněli, že Alláh nám nezjevil pouze tuto Knihu, ale kromě toho také určil Proroka. Představme si, že by nějací laici obdrželi holé obrysy konstrukčního plánu s tím, že by samotnou stavbu provedli tak, jak uznají za vhodné. V takovém případě bychom předpokládali, že mají detailní pokyny ohledně toho, jak mají při stavbě postupovat. Představme si dále, že kromě tohoto základního konstrukčního plánu by k nim byl přidělen i kompetentní inženýr, jenž by byl pověřen dohledem nad celou stavbou. V tom případě by bylo těžko ospravedlnitelné znevažovat jeho přínos, pakliže by jeho detailní pokyny byly nedílnou součástí konstrukčního plánu, a ještě si stěžovat na nedokonalost plánu.[8]

Korán, stručně řečeno, je spíše sbírkou všeobecných principů než jednotlivých právních detailů. Hlavním cílem této Knihy je jasně a přiměřeně vyložit intelektuální a mravní základy islámského programu pro život. Tyto základy hodlá posílit tím, že apeluje na srdce i mysl člověka. Jeho metoda vedení islámského života v praxi nespočívá v tom, že by předklá-

8 Tato analogie by měla ozřejmit pozici Proroka ﷺ ve vztahu ke Koránu, neboť Prorok ﷺ Korán objasňoval a rozváděl, doplňoval jeho obecně formulované principy tím, že jim dával přesnou, detailní formu a začleňoval je do praktického života, a to jak svého, tak svých následovníků. (Pozn. ed.)

dal nesmírně detailní zákony a předpisy. Spíše nastiňuje základní rámec všech aspektů lidské činnosti a poskytuje určité směrnice, s jejichž pomocí člověk může uspořádat svůj život v souladu s vůlí Alláhovou. Úkolem Proroka ﷺ bylo uvést do praxe islámskou vizi dobrého života tím, že nabídne světu model individuálního charakteru a humánního státu a společnosti, jenž bude živoucím ztělesněním principů Koránu.

KAPITOLA X.

Korán silně odsuzuje ty, kdo si po zjevení Alláhovy Knihy libovali v hašteřivém hledání rozkolů, aby oslabili víru,[9] nicméně z dějin víme o značných neshodách co do správné interpretace koránských příkazů, a to nejen mezi pozdějšími učenci, ale dokonce i mezi zakladateli právních škol a přímými nástupci Prorokových společníků.[10] Jisté neshody lze ostatně vystopovat už mezi Prorokovými společníky.[11] Těžko nalezneme jediný právně relevantní koránský verš, jehož interpretace by byla přijímaná jednomyslně. Otázka tedy zní, zda se odsudek v Koránu vztahuje ke všem, kdo s čímkoli nesouhlasí. Pokud ne, jaký druh rozkolů a rozporů má Korán při svém odsudku na mysli?

Jedná se o velice problematickou otázku, na jejíž důkladné projednání zde chybí prostor. Čtenáře můžeme ujistit, že Korán se nebrání rozdílným názorům, pakliže tím není narušena shoda ohledně základních zásad islámu a jednotnost islámské komunity. Nic nenamítá ani proti sporům, jež pramení z upřímného úsilí

9 Viz Korán 98:4, 3:105, 42:14. (Pozn. ed.)

10 Označení „nástupci" zde slouží jako ekvivalent termínu *tábiʿún*, kterým označujeme ty, kdo čerpali od Prorokových společníků. (Pozn. ed.)

11 Termínem „společníci" se označují *ṣaḥába*, tj. ti, kdo uvěřili a připojili se k Prorokovi ﷺ. (Pozn. ed.)

o dosažení správných závěrů v daném tématu. Jediné neshody odsuzované Koránem jsou ty, které mají svůj původ v ješitnosti a zvrácenosti, vedou ke svárům a plodí nepřátelství.

Tyto dva druhy nesouhlasu se principiálně liší a dávají vzniknout odlišným výsledkům. První druh je stimulem ke zlepšování a projevem zdravého ducha zdravé společnosti. Rozpory tohoto druhu se vyskytují v každé společnosti, jejíž členové disponují rozumem a inteligencí. Existence těchto rozporů je projevem života, zatímco jejich absence svědčí o tom, že takováto společnost se neskládá z inteligentních mužů a žen, ale špalků dřeva. Rozpory dalšího druhu jsou však zcela jiné povahy a vedou ke zkáze lidí, mezi nimiž k nim dochází. Nejsou projevem zdravé společnosti a svědčí o tom, že daná společnost trpí vážnou chorobou.

První druh rozporů se vyskytuje mezi učenci, kteří se naprosto shodují, že jejich povinností je poslouchat Alláha a Jeho Proroka. Rovněž se shodují, že Korán a *sunna* jsou hlavními zdroji vedení. Proto jakmile v rámci zkoumání nějaké podružné otázky dojde mezi dvěma či více učenci k rozporu anebo když se dva soudci nemohou shodnout v nějaké soudní při, neberou se v potaz ani jejich úsudky, ani otázky, na něž vyjadřovali svůj názor, ale základy víry. Oponenti ve sporu se navzájem neobviňují z toho, že se provinili proti pravé víře. Každý z nich spíše zdvořile nabízí své argumenty a prokazuje tím, že danou záležitost důkladně prozkoumal. Poté je na soudech (v právních záležitostech) a veřejném mínění (v záležitostech týkajících se širší komunity), aby rozhodli, který názor zní rozumněji, respektive aby přijali oba názory jako rovnocenně přípustné.

K rozkolu dochází, když se předmětem sporu či polemiky stanou základy víry. Stává se někdy, že i učenec, mystik, *muftí* nebo ná-

boženský vůdce se vysloví k nějaké otázce, jíž Alláh a Jeho Posel nepřikládali velkou důležitost, a zveličí její význam do té míry, že z ní vznikne otázka víry. Takovíto lidé často jdou ještě o krok dál a prohlásí, že všichni, kdo nesouhlasí s jejich názorem, opustili pravou víru a tím se vydělili z komunity pravých věřících. Někdy zajdou tak daleko, že zorganizují své příznivce do sekty a prohlásí, že tato sekta je pravou islámskou komunitou a že všichni, kdo k ní nepatří, skončí v ohni pekelném!

Kdykoli Korán kritizuje podobné rozkoly a sektářství, je to myšleno jako odsouzení této druhé kategorie sporu. K několika neshodám prvního druhu došlo už za života Proroka ﷺ. Prorok nejenže připustil oprávněnost takových neshod, ale dokonce vyjádřil svůj souhlas. Podobné rozpory jsou totiž projevem toho, že komunitě při řešení problémů nechybí schopnost úsudku, zvídavost a schopnost dojít k nějakému závěru. Rovněž to dokazuje, že inteligentní příslušníci komunity se upřímně zajímají o své náboženství a o to, jak aplikovat náboženské příkazy na problémy lidského života. Své duševní schopnosti tedy uplatňují v rámci svého náboženství místo toho, aby řešení problémů hledali za jeho hranicemi. Také je to důkazem, že komunita jde po zlaté cestě umírněnosti. Tato umírněnost slouží k zachování její jednoty díky všeobecnému souhlasu ohledně základů víry a zároveň poskytuje učencům a myslitelům naprostou myšlenkovou svobodu, aby mohli v rámci základních principů islámu dospět ke svěžím postřehům a novým interpretacím.

KAPITOLA XI.

Cílem této publikace není prozkoumat všechny otázky, jež mohou vyvstat v mysli studenta Koránu. Mnohé otázky se vztahují ke konkrétním *súrám* či veršům a jsou vysvětleny v doprovodných poznámkách za použití různých výkladů. Tento úvod se soustřeďuje pouze na základní otázky týkající se porozumění Koránu jako celku.

Obr. 1 – Dva příklady arabské kaligrafie názvu Koránu. „al-qurʾánu al-karím“ – Vznešený Korán.

PUBLIKACE VYDANÉ MUSLIMSKOU OBCÍ A ISLÁMSKOU NADACÍ V PRAZE

- *Co jest Islám*. 4. vyd. Praha, 2004. Soubor deseti letáků. ISBN 80-903196-0-2.
- ŠEJCH IDRÍS, Džafar. *Pilíře víry*. 4. vyd. Praha, 2013. 40 s. ISBN 978-80-87636-02-2.
- *Jak k tomu došlo?* 1. vyd. Praha, 2003. Informativní leták.
- PHILIPS, Bilal. *Pravé náboženství*. 2. vyd. Praha, 2007. 22 s. ISBN 80-903196-8-8.
- IBRAHIM, I. A. *Stručný průvodce k porozumění islámu*. 2. vyd. Praha, 2009. 58 s. ISBN 978-80-904373-4-0.
- AL-QARADÁWÍ, Jusuf. *Povolené a zakázané v islámu*. 1. vyd. Praha, 2004. 254 s.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Lidská práva v Islámu*. 1. vyd. Praha, 2006. 48 s. ISBN 80-903196-2-9.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Džihád*. 1. vyd. Praha, 2006. 52 s. ISBN 80-903196-5-3.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Sunna: O chování Proroka*. 1. vyd. Praha, 2006. 176 s. ISBN 80-903196-6-1.
- JAHJÁ, Hárún. *Zázraky Koránu* [DVD, CD-ROM]. 1. vyd. Praha, 2009.
- JAHJÁ, Hárún. *Zázrak stvoření člověka* [DVD, CD-ROM]. 1. vyd. Praha, 2009.
- WORLD ASSEMBLY OF MUSLIM YOUTH. *Co jest islám*. 1. vyd. Praha, 2009. 72 s. ISBN 978-80-904373-0-2.
- ABD AL-ÁTÍ, Hammudah. *Zaostřeno na islám*. Přepracované vydání. Praha, 2010. 204 s. ISBN 978-80-904373-6-4.
- ABD AL-AZÍM, Šarif PhDr. *Ženy v islámu a ženy v židovsko-křesťanské tradici – mýtus a realita*. 1. vyd. Praha, 2010. 79 s. ISBN 978-80-904373-7-1.

- ALI, Syed R. *Otázka víry.* 1. vyd. Praha, 2010. 71 s. ISBN 978-80-904373-1-9.
- ALI, Syed R. *Islám a křesťanství v Bibli.* 1. vyd. 58 s.Praha, 2011. ISBN 978-80-904373-8-8.
- BIN JUMAIL ZAYNU, M. *Poznej svou víru z Koránu a sunny Prorokovy.* 1. vyd. Praha, 2011. 37 s.
- FLOOD, Donald. *Jak nejlépe žít a zemřít.* 1. vyd. Praha, 2011. 31 s.
- AL-KHADHMI, Ahmad. *Tadžwíd.* 1. vyd. Praha, 2011.
- *Islám stručně* [DVD]. 1. vyd. Praha, 2011. České titulky.
- JAHJÁ, Hárún. *Kolaps Darwinismu a pravda o stvoření* [DVD, CD-ROM]. 1. vyd. Praha, 2011.
- ALI, Syed R. *Islám a muslimové***.** 1. vyd. Praha, 2011. 47 s. ISBN 978-80-904373-9-5.
- PHILIPS, Bilal. *Tauhíd: Islámský koncept Boha.* 1. vyd. Praha, 2011. 145 s. ISBN 978-80-904373-3-3.
- SHEHADEH, Samer. *Kdo je Alláh.* 1. vyd. Praha, 2011. 21 s.
- HEMAYA Ahmad M. *Islám – hluboké nahlédnutí.* 1. vyd. Praha, 2012. 363 s. ISBN 978-80-904373-2-6.
- *Džihád proti terorismu* [DVD]. 1. vyd. Praha, 2012. České titulky.
- HASAN, Suhaib. *Proč se modlíme?* 1. vyd. Praha, 2013. 31 s. ISBN 978-80-87636-01-5.
- MAUDOODI, Syed Abul Aʿla. *Úvod k porozumění Koránu.* 1. vyd. Praha, 2013. ISBN 978-80-87636-00-8.

DALŠÍ INFORMACE O ISLÁMU

Muslimská obec a Islámská nadace v Praze
Hlavní islámské centrum
Blatská 1491, 198 00 Praha 9
tel./fax: 281 918 876, e-mail: praha@muslim.cz

Informační centrum a modlitebna
Politických vězňů 14, 1. patro, Praha 1
tel.: 224 227 903, e-mail: praha@muslim.cz

Jazyková škola Alfirdaus
Masarykova 23, 602 00 Brno-střed
tel.: 773 943 164, alfirdaus@alfirdaus.cz

Muslimská obec a Islámská nadace v Brně
Vídeňská 38a, 639 00 Brno
tel.: 543 243 352, fax: 543 243 594
e-mail: brno@muslim.cz

Muslimská obec v Teplicích
U Nových Lázní 1224/10, 415 01 Teplice
tel.: 777 048 128, e-mail: teplice@muslim.cz

Muslimská obec v Hradci Králové
Drahoňovského 1175, 500 02 Hradec Králové
www.hkmuslims.com

INTERNETOVÉ STRÁNKY

http://www.al-islam.cz
http://www.islamcz.cz
http://www.islamweb.cz
http://www.islamweb.sk
http://www.islamonline.net

Syed Abul A'la Maudoodi
ÚVOD K POROZUMĚNÍ KORÁNU
Přeložil Robert Hýsek
Odpovědný redaktor Dr. Vladimír Sáňka
Vydala © Muslimská obec v Praze ve spolupráci s Islámskou nadací v Praze
Vyšlo v nakladatelství Ústředí muslimských obcí, Praha 2013
ISBN 978-80-87636-00-8